

Kortformen reducerer ikke KR's personlige involvering, tværtimod. Og det at gribe til nonfiktion svækker aldeles ikke hans forestillingsmæssige energi og sproglige originalitet. De tre omtalte essaysamlinger¹³ er et fuldyldigt bevis herfor. Som tidligere nævnt er det i journalistiske sammenhænge man træffer på essayisten KR. Hans talrige kronikker – også dem, der præsenterer sig som anmeldelser – om næsten lige så mange forskellige emner har essayistiske karakter. Andre essayistiske bidrag af KR kan opledes i diverse lejlighedsskrifter og antologier. Den givne lejlighed lægger ikke bånd på hans ydeevne, han indordner sig aldrig reduktivt. Tværtimod har han en overbevisende evne til at frigøre sig, gøre de givne betingelser til sine. Den tekst, "Glæden ved vin", som præsenteres i det følgende, er et godt eksempel herpå.

Klaus Rifbjerg *Glæden ved vin*

1991

De fleste børn kan ikke fordrage vin og spiritus. Jeg hadede begge dele. Men alligevel kunne man ikke holde sig væk, de voksne så jo ud til at kunne lide det. Det var ligesom om de blev større, mens de drak, det var ikke kun stemmerne, der steg, kroppene syntes også at udvide sig. Til sidst fyldte de hele rummet. Så gik de ind ved siden af – og drak videre.

Men der blev altid noget tilbage. Det var det mærkelige ved det. Når de nu syntes så godt om det og tilsyneladende ikke kunne få nok, hvorfor var det så altid noget tilovers i bunden af glassene? Måske var det for at vise deres overlegenhed, eller måske var det for at lede en i fristelse. Det er sikkert der, de fleste starter: ved slatterne.

At man ikke blev vænnet fra på stedet, er svært at forstå. Jeg kan i hvert fald stadig genkalde mig den fuldstændig uacceptable duft, der hang ved glassene som giftgas. For det var jo ikke kun de tomme glas, der blev båret ud, det var også de fyldte askebægre. Og hvilken last indeholdt de ikke! Cigaretmundstykker i guld med aftryk af læbestift, kvarte cigaretter søbet glinsende og spidse af mundvand og nikotin, maste cigarrør med halvfærdigt papholder, hvis bidesykke var af celluloid. Stanken hang ved vinen, hvis garvesyre i forvejen fik munden til at snerpe, når man prøvede sig frem.

Situationen er fuld af latens. Der står barnet – spist af med flæskesvær og gul sodavand – og prøver på at tyde voksenhedens gåde. Mærkelige er de i forvejen, og hvad de foretager sig ved bordet endnu mærkeligere, ja uforklarligt. Hvorfor plager de sig med noget, enhver kan smage ikke smager godt – og bliver lykkelige af det? Og hvorfor må børn ikke få noget at drikke? Hvorfor er det forbudt og henvist til det rodede køkken med døren åben ind til skraldespanden og den brune kaffepose slaskende fra vanden over vasken?

Guds snedighed er selvfølgelig på spil her. Det forbudte er det attraktive, og man skal igennem en helvedes masse forviklinger og besvær, før man når frem. Det er det samme med kønslivet. Belønningen er stor, in-

13. KR bruger ikke selv betegnelsen "essays" om sine kortprosa-bidrag.

flaskehalsen med et blødt svup, der kan sammenlignes med hvad som helst, men altid vil være det samme: en prop der trækkes op.

Prøver man at betragte scenen på afstand og ser personen, bliver det forløsningsmatiske næsten overvældende. Her er en mand bøjet over sig selv med en hånd mellem benene, et vældigt foster, hvis skygge falder dramatisk op over væggen. Hans far og mor betragter ham, der lyder et blødt svup, så retter han sig op, står der fuldt færdig, velskabt, uden smerter, helt bøjelig og vital og lidt efter breder der sig en vidunderlig duft af blomster i hele stuen.

Det er vinen, der bliver hældt op, dens bouquet er som en langsom eksplosion, og der er ingen tvivl om, at mødets friskhed, de jævne omstændigheder, den hverdagsagtige baggrund har fået alle egenskaber i flasken til at folde sig ud. Jeg har ikke den ringeste anelse om, hvad der blev sagt (udover skål), og jeg er ganske sikker på, at mine forældre ikke tog mindet om denne specielle dag med i graven, men selv har jeg prøvet at tage dens lære efterretteligt og forsøgt at mobilisere så megen oplagthed som muligt ved senere møder med det flasker indeholder – hvis der altså er noget ved'et.

Der er sikkert mange, der har det som jeg – men endnu flere, der er helt ligeglade. Ganske vist bliver der drukket mere og mere vin både i Danmark og over hele verden, men hvor tit hører man ikke folk sige: "Jeg er bedøvende ligeglad med, hvad det er for en vin, jeg drikker, for jeg har ikke forståelse på det", eller endnu mærkeligere: "Hvorfor ofre så meget på vin, når man kan få en, der er næsten lige så god for det halve!"

Siger man sådan om vin, har jeg en mistanke om, at man siger det samme under alle livets forhold, og så må det være, fordi man inderst inde faktisk er ligeglad med det meste. Ja, jeg vil påstå, at den, der bælter elendig vin i sig af en eller anden uforklarlig grund, er lige så ilde stedt, som den der tar sig en kone, bare fordi sådan en skal man nu engang ha.

Synspunktet vil nogen kalde helligt, jeg mener nærmest det er snusfornuftigt. Jeg har bestemt ikke noget imod, at man drikker sig skæv, fuld og vidunderlig, men jeg vil til enhver tid foretrække at skærpe sensibiliteten med et rigtigt glas vin frem for at gå til bunds i karret i en sky af pladder og pladder.

Det kunne ta sig ud som rigmands- og overklassefilosofi, men her gør man regning uden værft. Vinen hænger – som sagt – sammen med kulisse og omstændigheder, og ikke en sjæl behøver at gå bankerot og ofre hus og

gen tvivl om det – måske størst endda, når det drejer sig om vinen. Stryndberg var inde på det. Adspurgt om sit livs erfaring og hvad der havde givet ham den dybeste tilfredsstillelse, svarede han: Vinen og arbejdet.

Man skal lægge mærke til, at vinen kommer først! Men ingen skal af den grund forledes til at tro, at jeg ikke selv prioriterer anderledes. Dog vil jeg påstå, at *glæden ved vin* er den mest durable af alle, den med mest kontinuitet i, for kærligheden ytrer sig tydeligst ved sin turbulens og omskiftelighed, og arbejdet, ja, arbejdet er der altid, det *kræver*, det *udfordrer*, det *skal gøres* (og blir det også med glæde for det meste), men vinen er – som glas – en tilstand, noget uendelig nydelsesfuldt langstrakt i bevidstheden, noget man mindes og ser frem til, noget der omgiver ens bevidsthed som en gylden cirkel. Livet er bedst – som Alexandre Dumas sagde – når det ses igennem et glas Chambertin!

Men tøv nu en kende, vil de fleste sige, bliv nu ikke for lyrisk, kom ikke med den påstand, at vinen er vigtigere end kærligheden og arbejdet! Og spar os i det mindste for vinhandlerlyrik, en genre, der kan få andre end lemminger til at styrte sig ud over skrænten. Det lover jeg så, for det er ganske overflødigt. Glæden ved vin er nemlig noget meget konkret og altid forbundet med andre oplevelser end bare den at drikke. Der er altid rum omkring vinen, landskaber, geografi, andre mennesker, andre steder, vejrlig, stuer, in- og eksteriører. Og så er der maden. Som barn hadede jeg boller i selleri og rosenkål og vin, i dag elsker jeg vin (og spiser af og til rosenkål). Hvornår det begyndte er svært at sige, men jeg husker ganske tydeligt en dag, hvor jeg som ungt menneske havde tjent lidt penge og tog et par flasker St. Emilion med hjem. Jeg boede stadig hos mine forældre, og vi var bestemt ikke vant til vin til maden – slet ikke på en ganske almindelig hverdag. Men her kom jeg altså med mine flasker, og der blev sat glas frem og pludselig – måske fordi det var mig, der havde taget initiativet, og der var tale om et forsøg på at markere min selvstændighed og uafhængighed *i glæde* – fik hele oplevelsen symbolsk karakter.

Under alle omstændigheder var det en sensuel erfaring, jeg ikke havde gjort tidligere. Da jeg stak proptrækkeren i, følte jeg mig pludselig i kontakt med en dimension, jeg aldrig rigtig havde færdedes i før. Det var som om min hånd og arm i selve den drejende bevægelse, der samtidig gik nedad, lå en bekræftelse eller mulighed for kontakt, jeg ikke tidligere havde kendt, og den blev endnu stærkere da proptrækkeren fik rigtig fat, gik i bund og jeg langsomt begyndte at hale proppen op, som til sidst forlod

hjem for at drikke *ordentlig vin*, dvs. en vin, der passer til omstændighederne eller rettere sagt skaber mulighed for, at omstændighederne kan blive endnu bedre, end de er! Her tænker jeg også geografisk og kunne opregne hundrede scener, hvor en ydmyg vin eller *den rette vin* har gjort sit til at tegne konturerne op, at gøre de ting synlige som før lå skjult, at placere en situation, et møde mellem mennesker, en lokalitet så præcist og nuanceret i bevidstheden så den siden aldrig har været til at glemme.

Lad mig dvæle ved en detalje i vindrikkeriet. Måske har den afsky, man følte som barn – ikke mindst for rødvin – også haft noget med temperatur at gøre. Min far stillede omhyggeligt (det var en del af rituallet) foglietterne til temperering allerede om formiddagen, når der skulle komme gæster. Han satte dem på hylden over varmeapparatet. At den jævne vin har smagt endnu værre lunken, end den gjorde i forvejen, skal der ikke megen fantasi til at forestille sig. Selv er jeg allergisk til det hudløse, når det gælder vine og temperatur, og jeg vil til enhver tid foretrække en vin, der er for kølig, for en der er for varm.

Måske er det også derfor nogle af mine stærkeste smagsoplevelser med vin har været der, hvor vinene lagres, dér hvor den kommer fra, de store mørke kældre dybt under jorden, hvor temperaturen i snit ligger på trettent gradet.

Stod engang med sådan et trettent graders glas vin i hånden i en bodéga i Rioja mellem spindelvæv og mug, da et vindue på sær vis blev åbnet og lys faldt ind over gulvet, (det må have siddet en luge højt oppe) og lyset ramte vinene – et genskær – og igen var det som om forbindelsen til alle mulige områder, man ellers ikke er i kontakt med, åbnede sig. Jeg drak og følte – helt plastisk – hvordan væsken bredte sig i mundhulen, gled ned i halsen, forsvandt i bugen, bredte sig ud i kroppen, så jeg selv forvandledes, måske ligesom den, der modtager nadveren og blir ét med frelserens blod, men snarere som om jeg indgik en pagt med alt det, der omgiver os og kommer af jord, af vækster, af det, der afhænger af himlens regn, af vindene, af årstiderne, af alt det, der gror og er i live.

I øvrigt afskyer jeg halve flasker. Det kan man så kalde en tilstræelse. Men på en eller anden måde er der altid for lidt i en halv flaske. Der er noget nært over den, noget udsigtsløst og fantasiforladt. "Hvis man nu nøjedes med en halv flaske", ja, så *nøjes* man nemlig og afskærer sig derved fra en række muligheder. For tænk, hvis der nu kom nogen, man kunne dele med, eller man fik lyst til et glas til. Eller to!

Der er aldrig nok i en halv flaske.

Dermed er vi tilbage ved grundtemaet, som egentlig handler om fylde og gavmildhed. Først kommer man på prøve og frastødes, så åbner verden sig med alle mulighederne, og vinen byder sig til med sin vidunderlige ekspansivitet, sin fylde udgrundelighed og sin klare, kompromisløse gen-nemskinnelighed. Det er der alt sammen, og det er der igen og igen, an-nonceret af proppens blide svup og ophældningens melodiske kluk-kluk, aromaens ophidselse og den lette beruselse, der indfinder sig i rette tid, dvs. når det er fuld overensstemmelse mellem kulissen og de optrædende, det være sig på kongens slot eller i den ydmygste hytte. Hvilket sagt på en anden måde betyder, at glæden ved vin er synonym med glæden ved al-ting. Men det hjælper tit med et par glas...

Bidrag i essay-antologien "Glæden ved ...", 1993.